

Vähelevinud, kuid perspektiivikad avamaale sobivad köögiviljad: Spargel

Tairi Kruusma

Ettekanne projekti Active Village seminaril

05.03.2021

Spargel – *Asparagus officinalis*

Photo by:
Richard Old
www.xidservices.com

UGA5227064

Asparagus officinalis - spargel

- Mitmeaastane delikatesssköögivili
- Toiduks tarvitatakse kuni 20 cm pikkust lühivõrset
- Eestis mõistlik kasvatada pleegitamata ehk nn. „rohelist“ sparglit
- Sobib mahe – ja tavatootmisse
- Kevadine saak – toodangut saab pakkuda mais – juunis
- Süüakse värskelt, küpsetatult, keedetult

Eelvili ja mullastik

- Sobivad eelviljad kartul, teraviljad, liblikõielised.
- Kerge või keskmine liivsavimuld.
- Ei sobi külmad ja niisked mullad.
- Kevadel kiiresti soojenev kasvukoht.

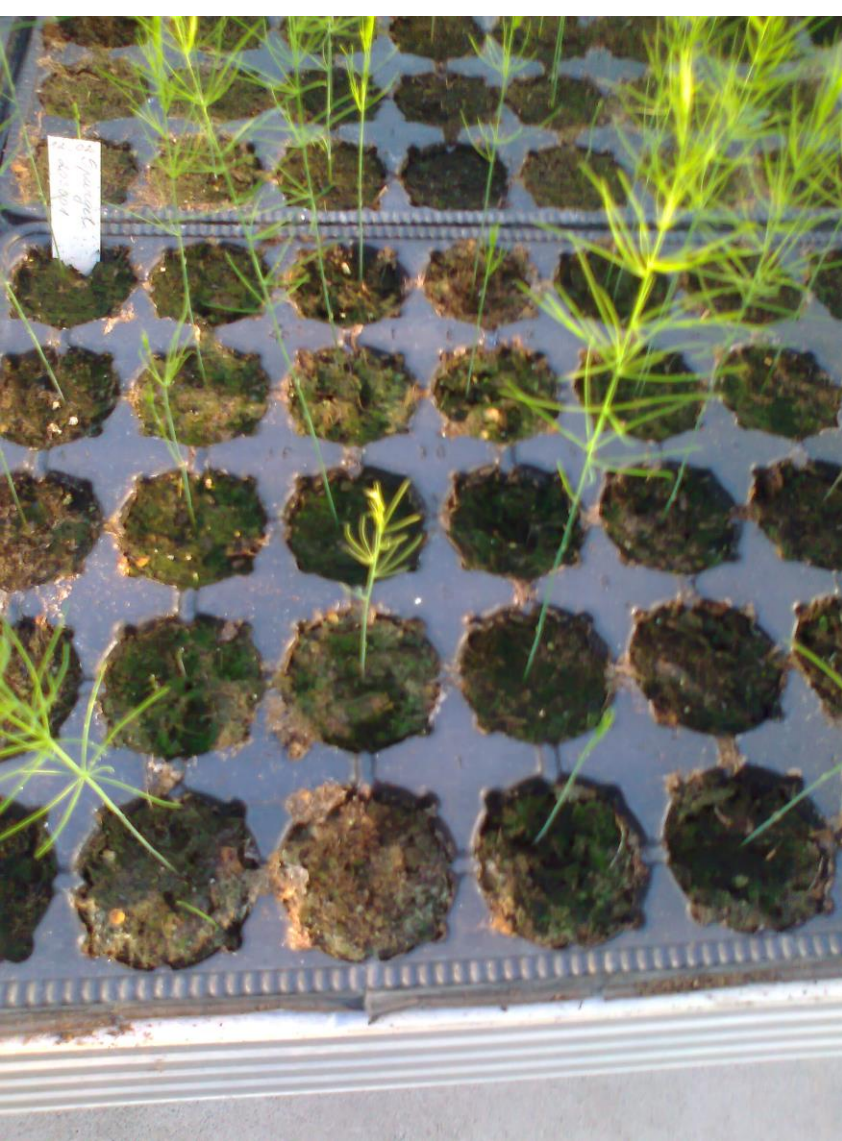
Väetamine

- enne istandiku rajamist haljasväetis + 20 t sõnnikut.
- Istutusaastal juurdunud taimedele 2-3 korda N-i (ühe korraga 10-20 kg/ha) – viimane kord - juuli lõpus.
- **2. aastal väetada 2-3 korda lämmastikväetisega (igakordne norm 20-30 kg N /ha) ning manustada hektari kohta 25 kg P₂O₅, 75 kg K₂O ja 15 kg MgO.**
- **3. istutusjärgsel aastal peale saagikoristusperioodi lõppu (juuni lõpus) N-i 80-100 kg/ha (2 korduses), 25 kg P₂O₅, 150 kg K₂O.**
- Kuni **6. istutusjärgse aastani** suurendada igal aastal väetisekoguseid **10...15%** ning alates **7. istutusjärgsest aastast** enam väetisenorme ei suurenda.
- Liivase pinnase korral kindlasti ka boori ja tsinki.

Seemned ja külviaeg

- külviaeg katmikalal: veebruari lõpp – märtsi algus.
- Seemneid 5-6 päeva leiges vees (+30...35 °C) leotada, vahetades iga päev vett. Noored taimed külmaõrnad
- seemneid 1g: 33....50
- Külv avamaale mais - külviskeem: 5...10 x 30...40, sügavus: 1,5...2 cm

Asparagus officinalis - spargel

Käsitsi sparglijuurte mahapanek:

[https://www.youtube.com/watch?v=b
gZEh94tAZU](https://www.youtube.com/watch?v=b
gZEh94tAZU)

Spargi istutusmasin:

[https://www.youtube.com/w
atch?v=lwKBbznYeuc](https://www.youtube.com/watch?v=lwKBbznYeuc)

Külvisenorm ja istutus

- külvisenorm: 0,6 kg/ha
- noorte taimede ettekasvatuspind **1 ha** kuluvate taimede saamiseks – **1200 m²**
- taimi 1 ha – **24 000** taime (istutusskeemi 150 x 30 cm korral - 22 200 taime) – **max 33 000** taime/ha
- Taimevahe reas – 30...35cm

Temperatuurid ja valmis istik

- minimaalne idanemistemperatuur: 10°C
- optimaalne idanemistemperatuur: 20-25°C
- võrsete kasvuks vajalik miinimumtemperatuur istandikus: vähemalt +10°C
- Korralikul istikul **20** tugevat **juurt**, **5-6 kasvupunga**, kahjustamata, 40-50 g (kvaliteetsemad 70-80 g). Koristatakse **järgmisel kevadel saputusmasinaga** ning sorteeritakse ning paigutatakse õhku läbilaskvatesse kottidesse.

Spargli istutus

- Sügisel väetamine ja pinnase kobestus 90...100 cm sügavuselt.
- Põhja-lõuna suunalised vaod kevadel pinnasesse – vaovahe 120-150 cm
- Vaopõhi 15 cm sügavune ja alt 40 cm laiune ning ülevalt 50 cm laiune – taimed istutame vaopõhja.
- Enne taimede asetamist vao põhja 5 cm түsedune komposti- või turbakiht.
- Kasvatus 2-realisena – 2 rea vahe siis 75 cm ning seejärel suurem vahe – 120-150 cm.
- Laotada istikute juured vaopõhja keskele, katta 5 cm pinnasekihi. Istutamiseks ~ 150 töötundi hektari kohta.

Hooldustööd istandikus 1. aastal

- Umbrohutõrje – taimede lähedalt käsitsi – noori taimi ei tohi vigastada.
- **Kasvusüvendid** jäävad istutusaasta vältel **tasandamata** – järgmisel kevadel soojenevad vaoharjad kiiremini ning taimed alustavad varem kasvamist.

Hooldustööd istandikus 2. aastal

- Esimene väetamine - teisel kasvuaastal aprillis.
- järk-järgult tasandatakse hooldustööde käigus kasvusüvendid ning sügisel (või kevadel) võib võrsed maha lõigata.
- Kahjustatud võrsed põletada.
- Taimede vahesid võib teise aasta sügisel kergelt (pinnalähedaselt) freesida, kuid hoiduda pungade vigastamisest.

Kahjustajad

- Sparglirooste
- hahkhallitust.
- sparglikärbes
- sparglimardikad

*Crioceris
asparagi*

*Crioceris
duodecimpunctata*

Saak, taime niiskusevajadus

- Saagikus: 6 t/ha - 1 korralik taim annab kuni 8 kvaliteetset lühivõrset
- Arvestatav saak alates 5. kohale istutamise aastast kuni 12. istutusjärgse aastani. Hiljem saagikus langeb.
- Taimi tarvis niisutada, kui juulis on vähem kui 40 mm ja augustis vähem kui 60 mm sademeid. Vegetatsiooniperioodil vajab kokku 500 mm sademeid.
- Kastmine – $1 \text{ mm} = 1 \text{ l/m}^2 = 10 \text{ m}^3/\text{ha}$

Saagikoristus

- 3. aastal 1 kuu vältel
- 4. Aastal 6 nädala vältel
- 5. kuni 12. istutusjärgne aasta – kevadel esimeste lühivõrsete ilmumisest 1,5...2 kuu vältel. Saagikoristus lõpetatakse juuni teisel poolel.
- Saaki – 15-20 cm pikkuseid võrseid - koristatakse 1 kord päevas.

Käsitsi spargli koristus:
<https://www.youtube.com/watch?v=4X3qNiCedB8>

Säilitus

- Koristatud võrsed külma vette ning pesta 20...30 minutit.
- Sorteeritakse 2 rühma – 17-22 cm ja 12-17 cm pikkused.
- Säilitustemperatuur: +1...+2 °C
- Õhuniiskus säilitamisel: 95% (soovitavalt kilematerjali). Säilib 2 nädalat.
- Temperatuur transportimisel: **1-päevase** kestvuse korral - **+1....+15 °C**; **1-3- päevase** kestvuse korral - **+1....+10 °C**; üle **3-päevase** kestvuse korral - **+1...+5 °C**.

Sordid

- `Backlim` F1 - hilisem, nii pleegitatavana kui ka rohelisena kasvatatav, vähemalt pooled võrsed Ø20...28mm, vastupidav roostele.
- `Xenolim` F1 - keskvarajane, **roheline** spargel. 70% võrsetest Ø vähemalt 12 mm. Võrse tipud jäävad saagikoristuse ajal isegi soojade ilmadega suletuks. Taim on ühtlase lehestikuga, kõrge ja püstise kasvuga.